

Lauri Nerg

POIKIA
JA
VALURAUTAA

Poikia ja valurautaa

© Lauri Nerg

Ulkoasu: R. Penttinen
Kustantaja: Mediapinta, 2010

ISBN 978-952-235-250-7

Lukijalle

Kirja kertoo pojista, jotka syksyllä 1948 aloittivat nelivuotisen oppisopimusammattikoulun Jyväskylässä, Rautpohjan valimossa. Kolmen sodan ja raskaan rauhan jälkeen kasvaneet pojat etsivät ammattia ja kiintopistettä elämäänsä. Tänä vuonna koulun alkamisesta tulee kuluneeksi 62 vuotta, samoin Rautpohjan keskusvalimon toiminnan alkamisesta.

Tarinan aika ja paikka ovat todellisia. Samoin monet kerrotuista sattumuksista juontavat alkunsa tuolloisesta todellisesta elämästä. Muutamien henkilöiden nimet ja jotkut tapahtumat ovat muuttuneet kirjoittajan mielessä aikojen kuluessa. Näin on käynyt ainakin asuntolassa asuneiden poikien ja valimolaisten kohdalla. Kaupungissa asuneet pojat mainitaan omalla nimellään, samoin koulun opettajat.

Lahdessa syksyllä 2010

Tekijä

1

Linja-auto nytkähti liikkeelle suunnaten kulkunsa etelään vievälle päätielle, kohti Keljoa ja kauempana sijaitsevaa Säynät-saltoa. Kyydissä istuvat pojat kurkistelivat uteliaina ikkunoista vilahtelevia näkymiä. Keskikaupunki jäi taakse, kerrostalot loppuivat ja asumukset muuttuivat omakotitaloiksi. Tapani ja Pave istuivat vierekkäin auton etuosassa silmäillen harvenevaa asutusta.

– Missähän saakka se asuntola mahtaa olla, josta tuo opettaja puhui? suhahti Tapani.

– Pian se nähdään, älä hätäile. Katsellaan vain näkyisikö hyvännäköisiä tutturoita. Se on kaikkein tärkeintä kun näille kulmille jäädään asumaan. Katso noitakin kahta tyyppää, jotka tuolla menee. Onpa ihana takamus tuolla toisella!

– Aina sinä ajattelet vain niitä tutturoitasi. Eikö sinulla nytkään ole muuta ajateltavaa?

– Sinä taas jännität ja hätäilet aina aivan suotta.

– Jäämme kyydistä seuraavalla pysäkillä, ilmoitti etupenkissä istuva mies kääntäen päätään poikien suuntaan. Lyhy-

een päällystakkiin, saapashousuihin ja kiiltäviin saappaisiin pukeutunut mies oli Harri Kuulas, poikien tuleva opettaja. Hän oli opastamassa ammattikouluun saapuneita poikia heidän tulevaan asuntolaansa.

Auto seisahtui pysäkille ja pojat valuivat alas opettajansa jäljessä. Aivan pysäkin tuntumasta erkani kapea sivutie loivasti kaartuen. Sakea kuusimetsä reunusti tien oikeaa puolta, ja vasemmalla puolella kasvoi harvempaa sekapuustoa.

– Tämä tie johtaa asuntolaan, johon ensin tutustumme ja jatkuu sitten valimolle, jossa myös käymme katsomassa, virkahti Kuulas pojille. Samalla hän lähti ripeästi astelemaan sivutietä poikien edellä.

Pojat olivat vielä aivan outoja toisilleen. Siksi ei puhetta joukosta juuri kuulunut. Vain Paavo eli Pave ja Tapani kulkivat rinnakkain puhellen keskenään. Heidän kuljettuaan runsaat sata metriä, alkoi tien oikealta puolelta pilkottaa harmaantunut parakki.

– Ei ainakaan liialla kauneudella ole pilattu, kuului ääni poikalaumasta.

– Eipä tosiaankaan voi kehua sen ulkonäöllä, naurahti Pavekin vaimeasti.

Tapanikin katseli harmaata rakennusta kuusikon laidassa. Hänestä tuntui vastenmieliseltä, että tuossa parakkirähjässä pitäisi alkaa asua.

– Tämä on tarkoitettu väliaikaiseksi, kuten valimokin, kunnes Rautpohjaan valmistuu vuoden lopussa uusi, suuri valimo, tyynnytteli Kuulas poikia.

Parakki seistä rönötti luonnonkivistä kyhätyin perustan päällä todella ankean näköisenä kuusimetsään raivatussa aukossa. Aukko ulottui hädin tuskin muutamia metrejä parakin metsänpuoleisesta seinästä. Se jatkui tien suuntaisena, tehden tilaa vähäiselle ulkorakennukselle ja sen vieressä olevalle pumppukaivolle. Itse parakki jakautui kolmeen huoneeseen, joihin kuhunkin päästiin metsän puolella olevasta kapeasta eteistilasta.

Jos oli parakin ulkopuoli ollut vaatimattoman harmaa, eivät näkymät sisälle saavuttaessakaan paljoa kirkastuneet. Tutkimatta asiaa sen tarkemmin näki kaikesta, että parakki oli ollut pitkään ja kovassa käytössä. Huoneiden kalustokaan ei pahemmin kehumista ansainnut.

– Jokaiseen huoneeseen mahtuu kuusi asukasta. Sänky ja kaappi ovat siellä valmiina jokaista varten, lieneepä pari ylimääräistäkin. Parasta jo tässä vaiheessa käydä taloksi ja valita oma paikkansa, kuului Kuulaksen selkeä ääni.

– Mennään tuohon keskimmäiseen, virkahti Tapani kurkistaessaan ovesta sisälle.

– Mikäs siinä, ja tässä on meidän sängyt. Otatko ylä- vai alapetin? kysyi Pave taputtaen sängyn reunaa heidän katseltuaan ympärilleen.

– Mieluummin alapetin, jos siihen tyydyt, että minä valitsen ensin.

– Tietenkin vanhempana saat valita, naurahti Pave. – Minä nuorempana kyllä kipuan tuonne yläpetille.

– Tänne voitte jättää matkatavaranne. Menemme vasta sen jälkeen tutustumaan valimoon, neuvoi Kuulas.

Pojat silmäilivät toisiaan ja katselivat huoneita ja sänkyjä, mihin kukin asettuisi. Silmämääräisesti siinä yritettiin arvioida, kenen kanssa parhaiten saattaisi tulla toimeen. Olivathan he vasta aamulla nähneet toisensa ensi kertaa lukuun ottamatta kesäistä pääsykoetta. Aamulla he olivat kokoontuneet Rautpohjaan, johon heidät oli kutsuttu pääsykokeen perusteella.

– Tekö olette jo ennestään tuttuja keskenänne? kysyi Kaukoki itsensä esitellyt tukevahko poika Pavelta ja Tapanilta.

– On tunnettu toisemme jo vuosia, vastasi Pave.

– Ei tämä mikään loistoasunto kyllä ole, arveli keskikämpään asettunut Risto silmäillen ympärilleen.

– Perkele, minä en tämmöiseen murjuun jää asumaan! Tämä ei ole mikään ihmisen asunto! kajahti toisesta huoneesta.

Yllättyneenä pojat katsahtivat toisiaan.

– Halutessaan jokainen voi asua muuallakin. Tämä asunto-
la on varattu vain niitä varten, jotka eivät ole saaneet asuntoa
muualta, selitti Kuulas naapurihuoneessa.

– Se tässä onkin hyvä, ettei tänne ole pakko jäädä, jatkoi
äskeinen kiroilija.

Kun kaikki halukkaat olivat löytäneet itselleen ja tava-
roilleen paikan eri huoneista, virkkoi Kuulas: – Lähdemme
nyt tutustumaan Keljon valimoon, josta tulee teidän alkuajan
harjoittelupaikkanne, kunnes Rautpohjaan rakenteilla oleva
Valmetin suuri keskusvalimo valmistuu.

Elettiin vuoden 1948 syksyä, jolloin Suomen metalliteol-
lisuutta laajennettiin rajusti, jotta olisi selvitty suurista sota-
korvaustoimituksista. Nämä olivat kuitenkin asioita, jotka
eivät tällä hetkellä poikia suurestikaan kiinnostaneet. Heitä
kiinnosti enemmänkin mahdollisuus päästä näkemään oikea
valimo. Joukosta ei monikaan ollut ennen tätä päivää astunut
jalallaan valimon oven sisäpuolelle.

Matka taittui pikaisesti sen ollessa tuskin kolmeasataa
metriä enempää. Heidän eteensä tuli vanha, rähjäinen raken-
nus. Epämääräisen väriset tiiliseinät näyttivät kokeneen kovia
aikoja. Katon yläpuolelle kohosi ruostuneella pellillä ympä-
röity pyöreä rakennelma, kuin suuri savupiippu.

– Mikähän kumman tötterö tuolla katolla törrottää? kum-
masteli Tapani Pavelle.

– Kukapa tietää, mutta kyllähän olemme paikkaan tulleet,
nurkatkin täynnä kaikenlaista roinaa.

Pojat hidastivat kulkuaan ja tarkastelivat itse rakennusta ja
sen ympärillä olevia kasoja.

– Merkillisen näköinen paikka. Tuollainen vanha raken-
nusrähjä ja joka paikka täynnä romua, lausahti Kauko. Asun-
tolasta lähdetessä hän oli liittynyt Tapanin ja Paven seuraan.
Kolmikön vielä ihmetellessä näkemäänsä ja erikoisesti romu-
jen paljoutta, kuului edellä kulkevan Kuulaksen ääni: – Nämä

kasat ovat valuraudan raaka-aineena käytettävää valuromua.

Hän viittasi kädellään erääseen kasaan, joka näytti erilaiselta. – Tuossa näette harkkorautaa. Sitä ja romua panostetaan sulatusuuniin koksien ja muiden lisäaineiden kanssa. Siitä tulee valussa tarvittavaa valurautaa teidänkin tarpeisiinne, kunhan se aika koittaa.

– Milloinkahan sekin päivä nähdään, mutisi eräs poika toisten takaa.

Seuraten edellä menevää Kuulasta työntyi poikajoukko eräästä ovesta sisälle. Siellä avautuvat näkymät saivat yhden jos toisenkin haukkomaan henkeä tyrmityksestä. Jos heillä oli ollut jonkinmoinen ennakkokuvitelma valimosta, niin tuskinpa se oli ollut nyt nähdyn kaltainen. Kaikki paikat olivat vuosikymmenten aikana kertyneen pölyn ja noen mustaamat. Ylhäällä olevan parrun päälle sitä oli kertynyt paksu kerros, ja myös jokaisen ulokkeen päälle, joita seinässä vain oli.

Vasemmalla, heti oven pielessä oli merkillisen näköinen rakennelma neljän rautaisen tolpan varassa. Pyöreä, runsaan metrin halkaisijaltaan oleva raudasta rakennettu pönttö kohosi ylös, katon lävitse asti.

– Mikähän hökötyks tuokin on? pääsi Tapanilta hänen katsohessaan ihmetellen ympärilleen.

Oikealla olevan päätyseinän keskipaikkeilla seisoi mahtava, peltinen kamiina. Halkaisijaltaan sekin oli runsaan metrin levyinen ja ainakin kahden metrin korkuisena se törötti siinä peltisen savutorven kohotessa ylös kohti mustaa kattoa.

Kattoa tuskin erotti sen mustuuden ja heikon valon vuoksi, joka tuli pienistä, noen mustaamista ikkunoista. Koko valimon lattiaa peitti mustaakin mustempi santakerros. Oikeammin ei mitään lattiaa ollutkaan, oli vain mustaa santaa. Sitä oli koottu myös eri puolille valimoa melkoisiksi kasoiksi.

– Tämähän on kuin peikkojen ja muiden menninkäisten olinpaikka. Kaikki mustaa ja hämärää kuin niiden luolassa, kuului Paven hiljainen toteamus.

– Kotona riihessä uskoin aina, ettei sen mustempaa paik-

kaa olekaan, mutta kyllä tämä sen voittaa, äännähti Tapani. Pelottava vastenmielisyys valtasi hänen mielensä. Tämäkö tulisi olemaan tulevaisuudessa hänen työympäristönsä, vain mustaa santaa ja nokea? Tuskinpa hän oli ainoa näin ajatteleva, sillä muitakin epäileviä kasvoja näkyi hänen ympärillään. Kuului hiljaisia, kummastelevia lausahduksia muutoin vaite-
liaasta joukosta.

Kuulas kiirehti kertomaan, että tämä olisi vain väliaikainen paikka, kunnes uusi, suuri valimo valmistuisi Rautpohjaan. Oppilaat muuttaisivat sinne heti sen valmistuttua, vielä samana syksynä. Huolimatta hänen vakuutteluistaan oli moni poika valmis jättämään opiskelunsa nähtyään, millainen valimo oli seinien sisäpuolelta.

Avoimelle ovelle ilmestyi lippalakkinen, tukevahko mies pukeutuneena haalareihin, jotka olivat joskus olleet siniset. Nyt sinistä väriä erottui lähinnä olkapäillä ja pieninä laikkui-
na siellä täällä.

– Tässä on teidän työnopettajanne Eino Sundqvist, esit-
teli Kuulas miehen. – Hän tulee täällä valimossa opettamaan teille käytännön työskentelyä. Hän on kaikin puolin alansa hallitseva mies ja pystyy kyllä opettamaan teille kaiken, mitä teidän tulee oppia valimosta.

Hymähtäen jotain Eino kaivoi tupakka-askin taskustaan ja tupakkaansa sytytellen silmäili poikajoukkoa. – Te olet-
tekin paljon nuorempia kuin kaksi edellistä kurssia, lausahti hän puhaltaen savua ilmaan. – Ne kurssithan ovat kyllä olleet vain vuoden pituisia ja tarkoitettu enemmänkin sellaisiksi pikakursseiksi. Valimoissa on kova puute ammattimiehistä.

– Pojat ovat iältään 16–18 -vuotiaita, kertoi Kuulas.

– Morjens, koko lössi! Minulle tämä valimossa olo riit-
tää. Tänne minua ei saisi jäämään kirveelläkään! kuului ääni ovelta. Sama kaveri, joka jo asuntolassa oli kiroillut, painui ovesta ulos.

– Se kaverihan sai äkkiä valimosta tarpeekseen, naurahti Eino vedellen rauhallisena tupakkaansa.

– Tuommoisen olisi parasta pysytellä kotonaan eikä tulla suotta suutaan soittamaan! ärähti Kuulas kiukkuisesti.

– Tänään meillä ei ole tätä katselua kummempaa. Aamulla alamme tutustua lähemmin näihin valimotouhuihin, puheli Eino leppoisasti sauhujensa lomassa.

– Minä lähdenkin nyt. Tapaamme kello yksi sovitussa paikassa. Tutustumme siellä teidän tuleviin koulutiloihinne, ilmoitti Kuulas ja poistui valimosta.

Muutammat pojat katselivat vielä uteliaina valimon sisätiloja useimpien jo poistuessa.

– On täällä ainakin hiekkakasoja, joissa voimme leikkiä kuin pieninä kersoina, tuumi Pave heidän poistuessaan.

Pieninä ryhminä pojat erkanivat valimolta palaten takaisin asuntoparakille. Juttelu ei vielä oikein luistanut. Tapani ja Pave kulkivat taas kahdestaan jutellen hiljaa keskenään.

– Mitäs mieltä olet tuosta valimosta? kysäisi Pave.

– Tympäisee ainakin näin aluksi. Saa sitten nähdä kun tutustuu siihen tarkemmin. En minä sitä ainakaan noin mustaksi loukoksi osannut kuvitella. Tekisi mieli ottaa pitkät heti alkuunsa.

– Jospa katsottaisiin ainakin vähän aikaa, onhan tässä vielä mieltimisaikaa ennen kuin oppisopimus tarvitsee tehdä lopullisesti.

– Onhan se niinkin ja lupailihan tuo Kuulas, että jo tänä syksynä valmistuu se uusi valimo, johon mekin pääsemme. Luulisi sen olevan ainakin vähän toisenlainen kuin tuo äskeinen.

Kaupunkia hyvin tuntevan Kalen opastuksella pojat olivat saapuneet jo hyvissä ajoin sovitulle paikalle Rautpohjassa. Kuulas opasti heidät sisälle vielä rakenteilla olevan valimon juuri valmistuneeseen konttorisiipeen. Siellä olivat koulun opetukseen varatut tilat, luokkahuoneet, rehtorin huone ja koulun kanslia. Pojat saivat tutustua myös koulun rehtoriin, Bertel Jokelaan. Hänen suoraryhtinen, tanakka, jo harmaa-

hiuksinen olemuksensa sai osakseen heti poikien kunnioituksen. Mutkaton ja selkeän suorasanaisten esiintyminen lisäsivät hyvää ensivaikutelmaa.

Jokela esitteli lyhyesti koulua ja sen tarkoitusta. Puute pätevästä ja osaavista ammattimiehistä varsinkin metalliteollisuudessa oli suorastaan huutava. Siksi Valmet Rautpohjan tehdas oli avannut tämän oman ammattikoulunsa, jonka oppilaita he tulisivat olemaan. Konepajan opintosuunta oli toiminut jo aikaisemmin. Valimolinja aloittaisi nyt ensimmäisen oppijaksonsa. Lausuttuaan vielä kaikki tulevat oppilaat tervehdulleiksi lopetti Jokela puheensa.

Pojat palailivat pieninä ryhminä parakille ja monenlaisia ajatuksia risteili heidän mielessään, kun he kertailivat näkemäänsä ja kuulemaansa. Tapanin ajatukset olivat hyvin sekavat, mutta hän tyytyi Paven kantaan, että katsotaan mitä tulevaisuus tuo tullessaan.

Seuraavana aamuna pojat heräsivät kämpillään kylmän koleaan pohjatuuleen. Edellisen päivän harmaat pilvet olivat hävinneet ja taivas oli aivan kirkas. Oli niin koleaa, että aukeilla nurmikoilla näkyi valkoista kuuraa paikka paikoin.

– Siellä on sitten pirun kylmä, pärskähti Pave tullessaan sisälle hartiat hytisten.

– Niin on. Yöllä oli varmaan jo pakkasen puolella ja tuulikin on niin pistävää, säesti hänen jäljessään tullut Kauko.

– Ilmankos minun varpaitani paleli yöllä kun peitto oli luistanut jalkojen päältä, tuumi Eino kömpiessään ylös vuoteeltaan.

Viluinainen poikajoukko valui kohti valimoa sekalaisten tunteiden vallassa. Useimpien mielessä viivähtivät eiliset näkymät romukasoista ja synkstä mustuudesta valimon sisäpuolella. Ensimmäisten saavuttua ovelle ja heidän aikoessaan mennä sisälle kävi ilmi, että ovi olikin vielä lukossa. Muutamat kaupungissa asuvat pojatkin liittyivät pihaan kertyneeseen viluiseen joukkoon.

– Tässähän kohta sielukin jäätyy, virkahti punertavatukainen poika painellen käsiään syvemmälle taskuihin. Vain muutama vaisu naurunhöräys kuului. Kaikkia tuntui vaivavan alakuloisuus kylmyyden lisäksi.

Rauhallisesti asteleva, hyväntuulinen Sundqvist ilmestyi valimon toisen nurkan takaa. – Huomenta, pojat! Tehän näyttätte kovin viluisilta, hän tervehti. Vikkelästi pojat seurasivat Einoa valimoon pakoon kylmästi puhaltavalta tuulelta. Sisällä ei ollut kuitenkaan paljon sen lämpimämpää.

– Ensimmäiseksi meidän on laitettava tuli tuohon kamiinaan, että tarkenemme, puheli Eino. – Aivan poikasesta asti minua on haukuttu Eikaksi, joten lienee parasta teidänkin tehdä samoin.

– Mistäs löytyisi halkoja, niin pianhan on tuli kamiinassa, ehdotti Tapani.

– Ei siinä halkoja tarvita, vain vähän puita sytykkeeksi ja sitten koksia päälle.

– Palaako koksitkin kamiinassa?

– Koksit palaa missä vain, niillähän veturitkin kulkee.

– Mutta sota-aikana kulkivat ainakin koivuhaloilla, intti Tapani.

– Se oli silloin, kun ei ollut koksia saatavissa. Täytyi käyttää halkoja.

Tapanin naama karahti punaiseksi. Kuinkahan tollona kaikki häntä nyt pitivätkään. – Että pitikin mennä inttämään sota-ajasta ja koivuhaloista, tuskaili hän mielessään. Huomaamattomasti hän yritti siirtyä sivummalle kamiinasta ja toisten katseilta.

Muutamit pojat noutivat pienittyjä puita Eikan neuvomasta ulkovarastosta sekä suurehkon kopallisen koksia. Tottuneesti Eikka sytytti kamiinan rostirautojen päälle tulen kuivista puista. Tulen tarttuessa hyvin puihin hän kumosi koksikopan kamiinaan. – Hakekaas vielä toinenkin kopallinen, niin eiköhän kohta aleta lämmetä!

Toisen kopallisen kaadettuaan hän sulki täyttöluukun ja

avasi alempana olevaa vetoluukkuja isommalle. – Tästähän tämä alkaa. Pian kamiinan kylki punottaa.

Mielessään Tapani vieläkin epäili, kuinka tuollaiset hiilenpalat voisivat saada kamiinan kuumaksi. Vähän viisastuneena äskeisestä hän pysytteli kuitenkin hiljaa ja seurasi tarkasti, alkaisiko kamiinan kylki tosiaankin punottaa.

Noudettuaan pienenpuoleisen työkalupakin kehotti Eikka poikia asettumaan lähelleen niin, että kaikki voisivat nähdä hyvin hänen esitellessään valurin tärkeimpiä työkaluja alkajaisiksi. Hän nosti esille esineen, jonka toinen pää muistutti paljon pienehköä lusikkaa ja jonka varren toisessa päässä oli kakkulapion tapainen terä. – Tässä näette esineen, joka on yksi tärkeimmistä työkaluista muottia viimeisteltäessä. Sen nimi on *lansetti*. Käytän näistä työkaluista niiden perinteisiä nimiä, vaikka nykyisin niille on annettu uudet nimet. Teidän oppikirjoissanne luultavasti käytetään uusia nimityksiä.

Seuraava esine muistutti paljon muurarin kauhaa, mutta oli kooltaan pienempi. Kärkiosa ei pyörästynyt teräväksi, vaan oli suurempi. – Tämä on *leevi*. Sitä käytetään yleensä muotin pintojen tasoitteluun.

Seurasi oudonnimisiä, yleensä merkillisen pienikokoisia työkaluja: *henskoukku*, *ässä*, *kulmaslitari*, *lutikka*, *luhtpiikki* ja muita. *Raamari* ja *lupu* olivatkin sitten jo vähän kookkaampia. Vielä oli kaksi noitapussia muistuttavaa pientä kangaspussia. Pudistettaessa niitä pöllähti toisesta valkoista ja toisesta mustaa, pölymäisen ohutta jauhetta.

– Tämä valkea jauhe on nimeltään niktiä ja tämä musta puolestaan grafiittia, selosti Eikka.

– Noita varmaankin tarvitaan tehtäessä erilaisia taikoja, tuumi puheliaaksi osoittautunut Eino.

– Selitän niiden käyttöä tarkemmin huomenna, kunhan alamme opetella muutakin. Esittelen näitä vain siksi, että heti alkuun oppisitte käyttämään oikeita nimityksiä. Nämä nimet hän ovat peräisin ulkomailta ja ovat tulleet sieltä tulleiden ammattimiesten mukana.

Tapani oli muiden tavoin kiinnostuneena seurannut Eikan esitystä oudoista työkaluista. Nyt hän muisti vilkaista kamiinan kylkeä ja se oli tosiaankin alkanut muuttua tummanpunaiseksi. Miellyttävää lämpöä oli alkanut levitä viileään valimoon aivan huomaamatta.

Eikka lopetti välillä esittelynsä ja sytytti tupakan. Pojat nostelivat työkalupakista työkaluja muistellen kuulemiaan nimiä. Jotkut jopa kokeilivat silottaa leevillä santakasan päällystä.

Siinä tupakoidessaan Eikka vastaili verkkaiseen tapaansa poikien tekemiin moniin kysymyksiin. Heidän mielenkiintonsa herääminen näkyi aivan selvästi edellisen päivän tyrmäävän ensivaikutelman jälkeen.

Poltettuaan rauhassa tupakkansa loppuun Eikka nousi laattikon reunalta, jossa oli istunut ja virkkoi: – Vilkaistaan vielä tuonne toiseen huoneeseen. Siellä on keernauuni, jossa kuivatamme tarvittavat keernat. Tuo tuossa on kollerimylly, jonka jauhamaa hiilenpölyä käytetään valusannan seoksena, jottei santa valettaessa palaisi kiinni valukappaleeseen.

Pojat saivat kuulla vielä lyhyen selostuksen sulatusuunita. Se seisoj neljän rautatolpan varassa oven pielessä ja oli ehtinyt kiinnittää heidän mielenkiintonsa.

– Selostan sitten kaiken tarkemmin, kunhan tulemme niin pitkälle, että alamme laittaa uunia valukuntoon, vastasi Eikka poikien moniin uteluihin, kuinka sulatus tapahtuu.

Heidän mentyään ulos tuli romukasojen paljous entistäkin selvemmäksi. Yhdessä harkkoraudan ja muiden lisäaineiden kanssa ne olivat tärkeitä raaka-aineita. Vielä käytiin läpi pihan reunassa olevan ulkorakennuksen laarit. Yksi oli täynnä kaunista, hienorakeista santaa. Toisessa laarissa oli koksia, jota pojat olivat jo noutaneet kamiinaan. Kolmannessa oli taas erilaisia valukehiä. Näitä kaikkia tulitaiisiin tarvitsemaan lähiaikoina.

– Kun kohta alkaa ruokatunti, voitte mennä teurastamolle syömään. Siellä edellisetkin kurssilaiset ovat aina käyneet.

Ovat sanoneet, että siellä on hyvät ruuat ja runsaat annokset, puheli Eikka esittelykierroksen lopuksi.

– Kyllä siitä Kuulaskin kertoi, ja sinne kai on mentävä. Ei kai täällä paljon muitakaan paikkoja ole, tuumivat pojat.
– Taitaa vain olla niin, ettei kukaan meistä ole käynyt siellä aikaisemmin.

–Siitä teidän asuntoparakin nurkalta tien toiselta puolen lähtee polku, joka menee suoraan teurastamolle. Menette vain sitä pitkin. Matkaa on varmaankin runsas kilometri. Polku päättyy maantiehen. Jatkatte vain sen yli ja teurastamo näkyy siihen. Se on aivan järven rannassa. Parasta lähteä heti niin ei tarvitse pitää kovin kiirettä näin ensimmäisellä kerralla, kehotti Eikka.

Ripeästi pojat lähtivät taivaltamaan saamiensa ohjeiden mukaan. Keulille ehätti Namiksi kutsuttu kaupungissa asuva poika. Hän vetikin joukkoa melkein puolijuoksua pitkin kaitaa polkua. Se laskeutui loivasti leppien ja pajupensaiden kasvaessa tiheänä polun molemmin puolin ja laskeutui sitten jyrkemmin notkon pohjalle, jonka halki luikerteli runsasvetinen puro. Sen yli lähellä veden pintaa oli rinnakkain pari jo pahoin lahonnutta pöllää sillantapaisena. Varoen liukastumasta pojat vuorollaan taiteilivat itsensä toiselle rannalle. Siitä maasto nousi sangen jyrkästi ylöspäin. Polun pinta oli kulunut sileän saviseksi kulkijoiden kuluttamana.

– Tässä saakin olla sateella tarkkana, ettei liukastu tuonne jorpakkoon, lausahti Tapani edellään kulkevalle Pavelle.

– Alaspäin on ainakin helppo mennä, senkun antaa liukua. Ylöspäin meno saattaakin olla hankalampaa, tuumi Pave.

Päästyään rotkon yli pojat huomasivat maaston muuttuvan tasaiseksi, kuusivaltaiseksi sekametsäksi, jossa polku eteni puita väistellen. Hetken päästä edellä rientävä Nami töksähti maantien ojaan. Hän hypähti ojan ylitse tien reunaan ja huomasi heidän tulleen maalaistalon kohdalle. Rakennusten välistä johti autotie kohti lähellä järveä olevaa rakennusryhmää.

– Mennäänpä vilkaisemaan, millainen paikka se teuras-